

Om natuur die als zeer bijzonder beschouwd wordt te behouden, heeft de Europese Unie het initiatief genomen voor Natura 2000. Voor 23 Limburgse gebieden worden in het kader hiervan momenteel beheerplannen opgesteld, waaronder 15 onder supervisie van de Provincie Limburg. Een van die vijftien is het Roerdal, een circa 800 ha groot natuurgebied ten zuiden en zuidoosten van Roermond.

Het Roerdal; de terugkeer van de rivierprik en andere natuursuccessen

Door Paul Seelen

De media worden al weken gedomineerd door de recessie. Aandacht voor andere zaken is er op radio en tv niet of nauwelijks. Dat is jammer, want de natuur in Midden-Limburg en vooral het Roerdal zorgde de afgelopen weken voor alleraardigst nieuws, ja zelfs voor twee heuse primeurs.

Eerst werd in een zijbeek van de Roer een beverdam aangetroffen, sinds de rekolonisatie van de bever in Limburg, de eerste in het Roerdal. Daarnaast werden de afgelopen weken bij de ECI centrale in Roermond, waar dagelijks de voorbijzwemmende vissen onderzocht worden, diverse jonge zalmpjes gevangen die op weg waren naar zee. Naast de enkele maanden eerder gevangen grote zalmen die vanuit zee op weg waren naar de Roer lijkt zich weer iets van de oude zalmglorie in de Roer te herstellen.

Rob Gubbels toont één van de drie recente primeurs in het Roerdal: de eerste beverdam (foto: Lé Giesen)

Vooraf dat laatste doet Rob Gubbels, ecooloog van Waterschap Roer en Overmaas, deugd. “Als de zalm, toch de ambassadeur van de trekkende riviervissen, het weer naar zijn zin heeft in de Roer zullen vele andere soorten dat ook vinden”. Zo zijn de rivier- en zee-prik inmiddels ook weer in de Roer teruggekeerd. De rivierprik en ook de zee-prik paaien van nature in de Roer. Ze leggen hun eieren in de bodem. Nadat de eieren zijn uitgekomen, ontstaan larven en daarna vissen. De zee-prikken trekken naar de Noordzee om daar uit te groeien. Eenmaal volwassen keren ze weer terug naar hun paaiplaats. Dat terugkeren zat er de laatste jaren echter niet meer in, doordat ze op hun terugreis teveel hindernissen tegenkwamen. Door de aanleg van een groot aantal vistrappen in de Maas en Roer zijn dit jaar voor het eerst alle obstakels overbrugbaar. Cijfers hebben we nog niet, maar we hebben al diverse exemplaren van verschillende soorten trekvissen zien terugkomen.

De Roer (in totaal 165 kilometer lang) stroomt via Duitsland bij Vlodrop Nederland binnen om 21,5 kilometer verder, bij Roermond, in de Maas uit te monden. De Roer stroomt dan eens langzaam, dan weer snel, heeft hier en daar flauwe, elders steile oevers en een bodem van nu eens grind dan zand. Rond de Roer strekt zich het Natura 2000-gebied Roerdal uit: een circa 800 hectare groot gebied dat bestaat uit landbouwgronden, bossen, natte graslanden, (zestig) afgesloten meanders, plassen, poelen en qua plantengroei interessante wegbermen. De oevers bestaan op veel plaatsen uit voedselrijke ruigtes. Het waterschap probeert overal langs die oevers een strook van gemiddeld 25 meter grond te verwerven. Daarop laat ze de natuur haar gang gaan. De rivier zelf slingert zich na enkele restauraties weer bijna net als vroeger door het landschap. Wel zijn diverse bochten nog verstevigd met puin. Dat wordt er voor en na ook uitgehaald, zodat de Roer weer echt vrij kan meanderen en weer spontaan zand- en kiezelstrandjes kunnen ontstaan.

Het Roerdal telt een aantal bijzondere dieren- en plantensoorten. Meest in het oog springend zijn de (inmiddels zes) bevers. Deze zijn, benadrukt Rob, in tegenstelling tot de meeste van hun huidige Limburgse collega's, niet uitgezet, maar uit eigen beweging gekomen, vanuit het Duitse achterland. Overall in het landschap zijn hun sporen duidelijk zichtbaar. Zelfs enkele dikke knotwilgen hebben door hun vraatlust het loodje gelegd. Wat minder spectaculair in het landschap aanwezig, maar toch zeer bijzonder zijn de drie libellensoorten die hier begin 2000 zijn ontdekt: de gaffellibel, de kleine tanglibel en de rivierrombout. Nu de mijnen in Duitsland niet of nauwelijks meer lozen op de Roer, is het voor hen blijkbaar weer acceptabel”, zegt Rob. De ecooloog is al met al niet ontevreden over de

ontwikkelingen rond de Roer. "Al zou het", denkt hij hardop, "natuurlijk prachtig zijn als we straks ook de volwassen zeeprink in levende lijve kunnen begroeten."

KADER

Een bijzondere vlinder

Het Roerdal is de enige plek in Nederland waar het donker pimperlauwtje, een zeer bijzondere vlindersoort, nog met behoorlijke aantallen voorkomt. Of liever: wéér voorkomt, want de soort is in 2001 na jaren van afwezigheid weer opgedoken. Het donker pimperlauwtje stelt volgens Irma Wynhoff, onderzoeker/projectleider van de Vlinderstichting in Wageningen, hoge eisen aan de leefomgeving. "De enige plant waar een vrouwtje eitjes op afzet, is - de naam zegt het al - de grote pimperl. Om vlinder te kunnen worden, heeft de rups vervolgens pleegouders nodig. Deze rups scheidt een geur af die lijkt op de larve van de gewone steekmier of moerassteekmier. Werksters van deze mierensoorten brengen, gelokt door die geur, de rups naar hun nest. Daar wordt ze grootgebracht en verpeuzelt zeker 200 larven van de mieren. Eenmaal ontpopt, baant de vlinder zich een weg naar buiten."

Bij de laatste telling in 2008 zijn in het Roerdal 180 exemplaren van het donker pimperlauwtje geteld. Een kritisch aantal, vindt Irma Wynhoff. Om het voortbestaan van de soort te garanderen, zouden het er 2500 moeten zijn. "We hebben nu alle plekken in kaart gebracht waar de soort voorkomt of voor zou kunnen komen. Door aangepast maai-beheer gaan we proberen de planten en de mieren waar afhankelijk van zijn, een handje te helpen."

Bent u benieuwd naar de toekomst van de natuur in het Roerdal? Kom dan naar de informatieavond over de Natura 2000 beheerplannen op 15 april in Zalencentrum De Velderie, Prins Bernhardstraat 1 in Roermond. Aanvang 19.30 uur. Kijk voor meer informatie op www.natura2000beheerplannen.nl.